

Список використаної літератури

1. *Кремь В. Г.* Освіта і система виховання повинні переорієнтуватися на формування в людей інноваційного типу культури / В. Г. Кремь // *Освіта України*. — 2006. — 4 квіт. — С. 2.
2. *Про внесення змін до Закону України "Про бібліотеки і бібліотечну справу"* : Закон України від 16 березня 2000 р. № 1561-III // *Голос України*. — 2000. — 5 трав. — С. 5.
3. *Про створення Державної науково-педагогічної бібліотеки України*: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 жовт. 1999р. №2018 // *Законодавство — бібліотекам України* : довідк. вид. / Нац. парлам. б-ка України. — К., 2000. — Вип. 1 : Загальні засади діяльності бібліотек. — С. 162.
4. *Статут Академії педагогічних наук України*. — К. : [АПН України], 2004. — 15 с.
5. *Крушельницька О. В.* Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / О. В. Крушельницька. — К. : Кондор, 2003. — 190 с.
6. *Статут Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського* : наук.-дослід. установа : затв. Поста новою Президії АПН України від 19.02.2004 р. № 1—7/2—26. — К., 2004. — 9 с. — Комп'ют. друк.
7. *Історія освітянських бібліотек України* : наук. зб. / АЛН України ; ДНПБ України імені В. Сухомлинського ; редкол.: П. І. Рогова (голова), К. Т. Селіверстова (заст. голови) [та ін.]. — К. : Вирій, 2006. — 404 с.
8. *Рогова П. І.* Педагогічні бібліотеки України (II пол. XIX — 20-ті роки XX ст.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.08 / Рогова Павла Іванівна ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. — К., 2004. — 20 с.
9. *Палаціна Н. А.* Огляд офіційних документів Народного Комісаріату освіти з формування мережі освітянських бібліотек у контексті розвитку бібліотечної справи в Радянській Україні (1934—1941) / Н. А. Палаціна. — К., 2005. — 52 с. — Депон. рукопис від 27.02.06 № 16—Ук 2006. — Реф. надрук. : Депоновані наукові роботи : РЖ. — 2006. — № 1/2 ; Депонированные научные работы / ИНИОН РАН. — 2006. — 25.04.06.
10. *Положення про мережу освітянських бібліотек Міністерства освіти і науки України та АПН України* : затв. спіл. наказом М-ва освіти і науки України та Акад. пед. наук України від 30.05.2003 р. №334/31 // *Інформ. зб. М-ва освіти і науки України*. — 2003. — № 21. — 43 с.
11. *Організаційно-управлінські документи для освітянських бібліотек Міністерства освіти і науки України та Академії педагогічних наук України (2000—2005 рр.)* : збірник / АПН України, ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського ; уклад.: В. П. Здановська, І. І. Хемчян ; наук. ред.: П. І. Рогова, Т. Ф. Букшина ; відп. за вип. Т. Ф. Букшина ; літ. ред. О. З. Клименко. — К. : ДНПБ України імені В. Сухомлинського, 2006. — 252 с.
12. *Концепція інформатизації мережі бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів України* / АПН України, ДНПБ України імені В. Сухомлинського ; авт. кол.: О. В. Сухомлинська, В. Ю. Биков, П. І. Рогова, Ю. І. Артемов [та ін.] // *Освіта України*. — 2006. — 17 берез. — С. 6 ; Шк. б-ка плюс. — 2006. — Берез. — С. 2—6.
13. *Діяльність бібліотек обласних (міських) інститутів післядипломної педагогічної освіти у 2000—2004 рр.* : інформ.-аналіт. огляд / уклад. В. П. Здановська ; наук. ред. П. І. Рогова. — К. : ДНПБ України імені В. Сухомлинського, 2005. — 25 с.
14. *Діяльність бібліотек установ Академії педагогічних наук України у 2000—2005 рр.* : інформ.-аналіт. огляд / уклад. В. П. Здановська ; наук. ред. П. І. Рогова. — К. : ДНПБ України імені В. Сухомлинського, 2005. — 20 с.
15. *Діяльність бібліотек установ Академії педагогічних наук України у 2006 р.* : інформ.-аналіт. огляд / уклад. В. П. Здановська ; наук. ред. П. І. Рогова. — К. : ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського, 2007. — 20 с.
16. *Рогова П.* Стратегія розвитку освітянської бібліотечної мережі України / П. Рогова // *Бібл. вісн.* — 2004. — № 1. — С. 14—19.
17. *Пономаренко Л. О.* Формування системи бібліографічних посібників у Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського / Л. О. Пономаренко // *Педагогіка і психологія*. — 2006. — № 3. — С. 137—145.
18. *Палаціна Н. А.* Бібліографічна діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського / Ніна Палаціна, Ольга Углова // *Вісн. Кн. палати*. — 2006. — № 6. — С. 18—20.
19. *Анотування як процес аналітико-синтетичної переробки інформації* : метод. посіб. / авт.-уклад. В. І. Лутовинова ; ред. Р. С. Жданова ; Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди АПН України, ДНПБ України. — Х., 2003. — 42с : табл.
20. *Лутовинова В. І.* Методика бібліографування : практич. посіб. / В. І. Лутовинова ; наук. ред. П. І. Рогова ; АПН України, ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського. — К. : Четверта хвиля, 2005. — 186 с.
21. *Лутовинова В. І.* Реферування як процес мікроаналітичного згортання інформації : практич. посіб. / уклад. В. І. Лутовинова ; наук. ред. Г. М. Швецова-Водка ; АПН України, ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського. — К. : Четверта хвиля, 2007. — 68 с.
22. *Рогова П.* Освітянські бібліотеки поповняться кваліфікованими кадрами / П. Рогова // *Освіта України*. — 2006. — 22 серп. — С. 4.
23. *Кулаковська Т.* Науково-методична діяльність НБУВ та її вплив на становлення мережі бібліотек науково-дослідних установ НАН України у 20—30 роках ХХст. / Т. Кулаковська // *Бібл. вісн.* — 2004. — № 3 — С. 2—11.
24. *Ванеев А. Н.* Библиотечное дело. Теория. Методика. Практика / А. Н. Ванеев. — СПб. : Профессия, 2004. — 307 с.
25. *Хемчян І. І.* Формування системи науково-методичних посібників у Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. Сухомлинського. / І. І. Хемчян // *Бібл. планета*. — 2007. — № 2. — С. 25—27. — Бібліогр.: 9 назв.
26. *Рубан А. І.* Кабінет бібліотекознавства Державної науково-педагогічної бібліотеки України та його фонд видань кінця XIX — першої половини ХХ ст. / А. І. Рубан // *Бібл. планета*. — 2002. — № 1. — С. 21—23.
27. *Науково-інформаційне забезпечення фахових потреб науковців і практиків освітянської галузі: стан і перспективи розвитку* / П. Рогова, В. Лутовинова, В. Зотова, І. Хемчян, В. Здановська // *Освіта України*. — 2006. — 5 верес. (№ 66). — С. 9.
28. *Углова О.* Вивчення та аналіз інформаційних потреб педагогічних та науково-педагогічних кадрів у контексті діяльності ДНПБ України імені В. Сухомлинського / О. Углова // *Наук. пр. / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського*. — К., 2005. — Вип. 14. — С. 505—511.

(Закінчення в наступному номері)

УДК 027.02(477)

Внесок національних бібліотек України у розвиток інформаційного потенціалу навчальних бібліотек професійно-технічних закладів Криму

*Галина Ядрова,
директор Центру інформаційних
технологій Міжсузівського
центру "Крим"*

Якість освіти, насамперед, залежить від інформаційно-документального забезпечення навчального процесу. Тому

© Г. Ядрова, 2007

на цьому етапі розвитку й модернізації професійно-технічної освіти в Україні особливої значимості набувають ініціативи й акції, здійснювані різними науковими, державними й громадськими організаціями, які спрямовані на поповнення й формування фондів навчальних бібліотек. У цьому процесі чималого значення набувають інноваційні способи співпраці, які допомагають вирішувати проблеми поповнення фондів навчальних бібліотек комплексно, з урахуванням традиційних і нових методик викладання, а також з активно вживаного тепер паралельного використання у викладанні різних дисциплін документів на традиційних (паперових) та електронних носіях.

В Автономній Республіці Крим проблеми поповнення фондів навчальних бібліотек і розвитку їхнього інформаційного потенціалу ефективно розв'язуються регіональними інформаційними центрами [16; 15]. Співпраця останніх з установами, що є найбільшими документосховищами України, дає змогу створювати в кримському регіоні нові додат-

кові системи розвитку інформаційного потенціалу навчальних бібліотек, зокрема професійно-технічних закладів, що здійснюється за участю урядовців, учених, викладачів і бібліотекарів. Таке різноманітне професійне представництво в роботах, що проводяться, уможливує вирішення багатьох питань швидко, без зайвого адміністрування та найчастіше без усяляких додаткових фінансових вкладень з боку навчальних організацій.

Головне, що уся ця діяльність не могла бути здійснена без конструктивного високопрофесійного підходу до робіт, що проводяться, керівників і співробітників Національної парламентської бібліотеки України та Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського.

Національна парламентська бібліотека України [9; 7] є провідною державною установою України, що має унікальний за змістом та обсягом книжковий фонд. Вона постійно здійснює методичну й координаційну діяльність з питань комплектування книжкових фондів бібліотек, зокрема наукових і навчальних. Так, з обмінно-резервного фонду цієї книгозбірні (завідувач відділу — Тетяна Вікторівна Кришевич [4]) при організаційній участі Центру інформаційних технологій Міжвузівського центру "Крим" [1; 14] тільки за два останні роки до фондів шести бібліотек навчальних закладів Криму передано більше трьох тисяч документів. Наприклад, до фондів бібліотек "Кримського коледжу економіки й управління", "Кримського республіканського професійно-технічного навчального закладу "Сімферопольське вище професійне училище ресторанного сервісу і туризму" та в інші навчальні бібліотеки Сімферополя в 2004—2006 році надійшло більше двох тисяч найменувань книг, в основному довідкового та навчального характеру, а також більше тисячі продовжуваних видань.

Для підвищення якості інформаційного забезпечення навчального процесу особливу цінність у партіях документів, що надійшли, представляють енциклопедії, зібрання творів з історії України, збірники нормативно-правових документів, довідники й підручники з комп'ютерних технологій, матеріали наукових конференцій, а також наукові праці вчених України. Мова переданих видань: українська (наприклад, [13, 3]), російська, французька й англійська, німецька та кримськотатарська. Серед них є і словники-довідники на арабській і турецькій мовах. Ці видання для навчальних бібліотек кримського регіону є на сьогодні достатньо рідкісними. Тому часто вони є першими документальними джерелами для формування унікальної частини довідкових фондів цих бібліотек.

Крім того, до навчальних бібліотек Криму були передані достатньо великі комплекти періодичних видань. Чималу частку серед комплектів, що надійшли, займають журнали, які розвивають інформаційно-комп'ютерні технології і професійні бібліотечні журнали (наприклад, "Бібліотечна планета"). Ці й багато інших періодичних видань навчальні бібліотеки-одержувачі раніше не отримували та їхнє своєчасне надходження дало змогу співробітникам узяти участь у дослідженні вивчення якості професійної періодики, що виходить в Україні.

Робота з відбору переданих видань, підготовки супровідних документів, а також доставлення літератури в навчальні бібліотеки регіону була проведена на високому організаційному рівні й так, що одержувачі не зазнали ніяких фінансових витрат зі свого боку.

Без будь-яких фінансових витрат багато навчальних бібліотек кримського регіону одержують ще один інформаційний ресурс, що надається їм у користування на електронних носіях [10]. Цей ресурс створює та безплатно розповсюджує Національна бібліотека України ім. В. Вернадського за програмою "Бібліотека — суспільству" [11]. На сьогодні він налічує більше мільйона інформаційних одиниць, зокрема понад 20 тисяч з них представлено в повнотекстовому варіанті. Уся інформація систематизована й опрацьована з урахуванням вимог, прийятих в Україні.

У кримському регіоні ресурс розповсюджується (встановлюється) в навчальних бібліотеках співробітниками Центру інформаційних технологій Міжвузівського центру "Крим" за бажанням співробітників бібліотек як в повному обсязі, так і в скороченому. Найчастіше обсяг встановлюваного ресурсу визначається рівнем технічного оснащення бібліотеки та профілем навчання в кожному конкретному навчальному закладі.

У повному обсязі встановлюється шість тематичних серій: "Технічні науки", "Суспільні й гуманітарні науки", "Природні науки", "Аграрні науки", "Медичні науки", "Бібліотечна справа й науково-інформаційна діяльність". Остання серія випускається, а тому і встановлюється тільки з 2006 року. В кожній серії, що відображає один галузевий напрям, представлений електронний каталог, електронна картотека й електронні копії авторефератів дисертацій, захищених в Україні з 1998 року й дотепер.

Крім того, додатково в кожній серії представлено фотографічні бази даних, пакети прикладних програм для автоматизації бібліотек; довідкова інформація про Асоціацію бібліотек України, про Національну бібліотеку України ім. В. Вернадського та інші наукові бібліотеки.

Окремо варто відзначити останню серію "Бібліотечна справа та науково-інформаційна діяльність" (упорядник — Вікторія Олександрівна Копанєва [8]). Вона містить особливу тематичну підбірку, яка для будь-якої бібліотеки (і не тільки навчальної) є унікальним електронним довідковим виданням. Цей електронний ресурс заповнює багато лакун, що утворилися за останні роки у сфері професійної інформації. До його змісту входять нормативні акти (наприклад, постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Програми збереження бібліотечних та архівних фондів на 2000—2005 роки" від 15 вересня 1999 р. № 1716); стандарти (наприклад, стандарт "ISO 639-2 Registration Authority. Codes for the Representation of Names of Languages Part 2: Alpha-3 Code") формати; довідники та класифікатори; матеріали з бібліотечної справи та науково-інформаційної діяльності; матеріали конференцій, автореферати дисертацій, захищених в Україні з бібліотечної справи тощо. Цей електронний ресурс дає змогу будь-якому бібліотекарею займатися самоосвітою на своєму робочому місці. При цьому він дістає можливість вивчати останні досягнення вчених України в розвитку бібліотечної галузі в цілому і використовувати як робочий зразок багато форм обліку, що затверджено й повноформатно представлено в різних нормативно-правових документах на CD-диску. Наприклад, інструкція "Про організацію передачі та обміну документами між бібліотеками України" має додаток, в якому наведена форма акту про передачу книг до інших бібліотек. Подібні документи дуже часто використовуються в роботі, а затверджений шаблон надає можливість організувати роботу на місцях у чіткій відповідності до існуючих в Україні вимог.

Необхідно звернути увагу й на те, що галузева серія "Бібліотечна справа та науково-інформаційна діяльність" активно використовується й розповсюджується в навчальних бібліотеках професійно-технічних закладів кримського регіону при проведенні різних навчальних професійних заходів. Наприклад, із використанням матеріалів цієї серії Міністерством освіти й науки Автономної Республіки Крим, Міністерством у справах молоді, сім'ї та тендерної політики Автономної Республіки Крим, Центром інформаційних технологій Міжвузівського центру "Крим" 12 грудня 2006 р. проведений на базі навчальної бібліотеки Сімферопольського вищого професійного училища ресторанного сервісу і туризму (директор — Марина Іванівна Пальчук [12]) науково-практичний семінар "Створення, організація і використання електронних засобів навчального та наукового призначення". Низку доповідей і повідомлень було підготовлено, в основному, з використанням повнотекстових матеріалів названої серії. Ці виступи були високо оцінено слухачами семінару, представниками навчальних бібліотек з Ялти, Сімферополя, Миколаєва, Севастополя, Запоріжжя.

Для прикладу наведемо:

- доповідь начальника відділу Міністерства у справах молоді, сім'ї та тендерної політики Автономної Республіки Крим Юрія Андрійовича Тулаєва — "Інформаційне суспільство в забезпеченні прав молоді, що навчається, на якісну освіту";
- доповідь заступника директора Центру інформаційних технологій Міжвузівського центру "Крим" Сергія Вікторовича Дудченка [2, 6] "Регіональний досвід створення комплексу сучасних засобів навчання: електронних словників, електронних підручників, електронних бібліотек";
- повідомлення завідувача бібліотеки Сімферопольського вищого професійного училища ресторанного сервісу і туризму Віри Борисівни Коваленко — "Автоматизація навчальної бібліотеки ВНЗ як основний засіб забезпечення якості інформаційного супроводу навчального процесу".

Усього з 2004 по 2007 рік у повному обсязі, зі всіма подальшими оновленнями всі шість тематичних серій було передано 23 навчальним бібліотекам кримського регіону. На їхній основі для навчальних бібліотек проведено три науково-практичні семінари і 127 консультацій. Головна тема консультацій — "Організація роботи навчальних бібліотек з електронними виданнями, що розробляються Національною бібліотекою України ім. В. Вернадського"

Список використаної літератури

1. *Web-сторінка* сайту Центру інформаційних технологій Міжвузівського центру "Крим". — Режим доступу : URL : <http://www.nbuv.gov.ua/ellib/crimea/>. — Назва з екрану.
2. *Авторські публікації* С. В. Дудченка: персональна web-сторінка. — Режим доступу : URL : <http://www.nbuv.gov.ua/ellib/crimea/Dudchenko/aboutme.html>. — Назва з екрану.
3. *Бичко І. В.* Філософія : підруч. для студ. вищ. закл. освіти / І. В. Бичко, І. В. Бойченко, В. Г. Табачковський, М. І. Бойченко — К. : Либідь, 2001. — 408 с. — Бібліогр.: с. 403*04.
4. *Відділ обмінного і резервного фондів*: web-сторінка Національної парламентської бібліотеки України. — Режим доступу : URL : <http://www.nplu.kiev.ua/uk/struktura/orf/orf.html>. — Назва з екрану.
5. *Web-сторінка* директора Національної парламентської бібліотеки України. — Режим доступу : URL : <http://www.nplu.kiev.ua/uk/history/direktory.html>. — Назва з екрану.
6. *Дудченко* Сергій Вікторович : авторська електронна колекція. — Режим доступу : URL : <http://infolib.crimea.ua/dudchenko.htm>. — Загл. с. екрана.
7. *Історія* бібліотеки: web-сторінка Національної парламентської бібліотеки України. — Режим доступу : URL : <http://www.nplu.kiev.ua/uk/history.htmio>. — Назва з екрану.
8. *Копанєва* Вікторія Олександрівна: персональна web-сторінка. — Режим доступу : URL : <http://www.nbuv.gov.ua/people/kvo.html>. — Назва з екрану.
9. *Національна* бібліотека України ім. В. І. Вернадського : титульна web-сторінка. — Режим доступу : URL : <http://www.nbuv.gov.ua>. — Назва з екрану.
10. *Національна* парламентська бібліотека України : титульна web-сторінка. — Режим доступу : URL : <http://www.nplu.kiev.ua/default.htm>. — Назва з екрану.
11. *Онищенко* Олексій Семенович : персональна web-сторінка. — Режим доступу : URL : <http://www.nbuv.gov.ua/people/oos.html>. — Назва з екрану.
12. *Пальчук* Марина Іванівна : персональна web-сторінка. — Режим доступу : URL : <http://www.nbuv.gov.ua/Articles/KultNar/avtory/palchuk/palchuk.htm>. — Назва з екрану.
13. *Юрківський В. М.* Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни : підручник / В. М. Юрківський. — 2-ге вид. — К. : Либідь, 2001. — 416 с.
14. *Ядрова Г.В.* Продвижение национальных электронных ресурсов Украины в целях развития информационного потенциала Крыма / Г. В. Ядрова // Актуальные вопросы развития инновационной деятельности : материалы 10-й Междунар. науч.-практ. конф., Алушта, 5—9 сентября 2005 г. — Симферополь, 2005. — С. 49—52. — Библиогр.: 19 назв.
15. *Ядрова Г. В.* Региональные информационные центры как форма ликвидации информационного неравенства / Г. В. Ядрова // Науч. и техн. 6-ки. — М., 2005. — № 11. — С. 14—17. — Библиогр. в конце ст.: 11 назв. — Режим доступа : URL : http://www.nbuv.gov.ua/ellib/crimea/Jadrova/text/ntbl_1_14-17.pdf. — Загл. с. екрана.
16. *Ядрова Г.В.* Роль інформаційних центрів у підвищенні економічної ефективності застосування комп'ютерних технологій / Г. В. Ядрова // Бібл. вісн. - 2005. — N 5. - С. 13-16. - Бібліогр.: 13 назв. - Режим доступу : URL : <http://www.nbuv.gov.ua/ellib/crimea/Jadrova/text/yadrovabibvist.pdf>. — Назва з екрану.

УДК 02(73)

Нею названо Бібліотеку Конгресу США, якій виповнилося 207 років. Століття тому вона придбала бібліотеку краснопольського купця та бібліофіла Г. Юдіна — 81 тисячу примірників книг і журналів, головним чином з російської історії (нині у книгозбірні нараховується 300 тисяч видань російською мовою).

Бібліотека має статус національної. Вона є науковою базою Конгресу США, обслуговує урядові органи, дослідницькі установи, науковців, приватні фірми та промислові компанії.

Зміст і обсяги бібліотечних фондів

За змістом вони майже універсальні (за винятком іноземної, медичної і сільськогосподарської літератури, що збирається національними медичною і сільськогосподарською бібліотеками). Найповніше представлена література з права, історії, філології, політики, з природних і технічних наук, а також довідково-бібліографічні видання.

Тут зберігаються понад 5500 інкунабул (включаючи Біблію Гутенберга), книжкові зібрання Т. Джефферсона і ряду інших президентів США, колекції творів китайської (330 тис. т.) і японської (450 тис. т.) літератур, колекція рідкісних американських видань (60 тис. т.).

За даними, на кінець 1960-х років, фонди бібліотеки нараховували: 14,5 млн книг і брошур; 132 тис. томів підши-

Найбільша бібліотека світу

вок газет; понад 29 млн одиниць зберігання рукописних матеріалів; 3,3 млн одиниць нотного-музичної літератури; понад 3 млн географічних карт, велику кількість інших матеріалів, включаючи кінофільми, пластинки грампластів, мікрофільми тощо.

За даними на початок третього тисячоліття, бібліотека усього містить понад 130 млн одиниць зберігання (загальна довжина книжкових полиць — майже 850 км), у тому числі: понад 30 млн книг та інших друкованих матеріалів на 470 мовах; більше мільйона випусків газет з усього світу; 58 млн рукописів; понад мільйон публікацій уряду США; 4,8 млн карт; 12 млн фотографій; 2,7 млн звукозаписів; 500 тис. мікрофільмів.

Щорічний приріст фондів — 1—3 млн одиниць зберігання.

За приблизною оцінкою, обсяг усіх фондів бібліотеки, якщо їх перевести в цифровий вид, складе 17—20 ТБ. І хоча поки не ведуться планомірні роботи в цій галузі, за період 1994—2007 років було оцифровано близько 10 % усіх текстових матеріалів, що зберігаються в бібліотеці. Зразкова швидкість сканування складає 75—200 документів на день.

Організація роботи бібліотеки

Бібліотека Конгресу має 18 читальних залів на 1460 читацьких місць. З бібліографічних видань бібліотеки Конгресу найбільш значний — "Національний зведений каталог"